

JBC

PROGRAMA

4

25 D'OCTUBRE
SALA 1 PAU CASALS

VIDA D'HEROI DE STRAUSS

JULIA HAGEN I ELENA SCHWARZ
ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

LISA STREICH

(Norra Rada, Suècia 1985)

SEGEL

(2017) – 1a audició – 14'

Kreuz (Creu) – Sonnen-Tau-Netz (Sols-Rosada-Xarxa) – Flügelgestalten (Ales) – Gebet (Oració) –
Gleichzeitig (Al mateix temps) – Trinitas (Trinitas)

PIOTR ILITX TXAIKOVSKI

(Votkinsk, Rússia 1840 – Sant Petersburg, Rússia 1893)

VARIACIONS SOBRE UN TEMA ROCOCÓ PER A VIOLONCEL I ORQUESTRA, OP. 33

(1876) – 18'

Moderato assai quasi andante

Thema: Moderato semplice

Variació I: Tempo della thema

Variació II

Variació III: Andante sostenuto

Variació IV: Andante grazioso

Variació V: Allegro moderato

Variació VI: Anddante
Variacció VII e Coda: Allegro vivo

Julia Hagen, violoncel

PAUSA 20'

RICHARD STRAUSS

(Múnic, Alemanya 1864 – Garmisch-Partenkirchen, Alemanya 1949)

VIDA D'HEROI, OP. 40

(1897-1898) – 46'

Der Held (L'Heroi) – *Des Helden Widersacher* (Els adversaris de l'Heroi) – *Des Helden Gefährtin* (La companya de l'Heroi) – *Des Helden Walstatt* (L'Heroi al camp de batalla) – *Des Helden Friedenswerke* (Les obres de Pau de l'Heroi) – *Des Helden Weltflucht und Vollendung* (La retirada del món i la consumació de l'Heroi)

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

JULIA HAGEN, VIOLONCEL

ELENA SCHWARZ, DIRECCIÓ

PRIMERS VIOLINS Vlad Stanculeasa, concertino / Raúl García, assistent de concertino / Paula Banciu / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Zabdiel Hernández / Natalia Mediavilla / Lev Mikhailovskii / Katia Novell / Ivan Percevic / Pilar Pérez / Jordi Salicrú / Ícar Solé / Cèlia Johé* / Eugènia Ostas* · **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Emil Bolozan, assistent / M. José Balaguer / Jana Brauningner / Patricia Bronisz / Alzy Kim / Mireia Llorens / Octavi Martínez / Melita Murgea / Laura Pastor / Robert Tomàs / Cristian Benito* / Natalie Dentini* / Ivan Launes* / Francesc Puche* / Arturo Seijo* · **VIOLES** Álvaro García*, solista invitat / Noemí Fúnez, assistent / Christine de Lacoste / David Derrico / Josephine Fitzpatrick / Franck Heudiard / Sophie Lasnet / Miquel Serrahima / Jennifer Stahl / Andreas Süßmayr / Adrià Trulls / Joan Fèlix* · **VIOLONCELS** José Mor, solista / Blai Bosser, assistent / Lourdes Duñó / Vincent Ellegiers / Elena Gómez / Lluc Pascual / Jean-Baptiste Texier / Blanca Gorgojo* / Laura Isbert* / Horia Mihon* / Queralt Rodríguez* / Laia Ruiz* · **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Dmitri Smyshlyaev, assistent / Jonathan Camps / Josep Mensa / Matthew Nelson / Anna Grau* / Nenad

Jovic* / **Maria Llastarry*** · **FLAUTES** **Francisco López**, solista / **Beatriz Cambrils** / **Christian Farroni**, assistent / **Ricardo Borrull**, flautí · **OBOÈS** **Rafael Muñoz**, solista / **José Juan Pardo** / **Dolors Chiralt**, assistent / **Disa English**, corn anglès · **CLARINETS** **Josep Fuster**, assistent / **Francesc Navarro** / **Alfons Reverté**, clarinet baix / **Francisco Rodríguez***, clarinet en mi b · **FAGOTS** **Silvia Coricelli**, solista / **Noé Cantú** / **Thomas Greaves**, assistent / **Slawomir Krysmalski**, contrafagot · **TROMPES** **Juan Manuel Gómez**, solista / **Joan Aragó** / **Juan Conrado García**, assistent solista / **David Bonet** / **Pablo Marzal**, assistent / **Artur Jorge** / **Ivan Carrascosa***, assistent invitat / **Juan Guzmán*** / **Sandra Ramón*** · **TROMPETES** **Mireia Farrés**, solista / **Adrián Moscardó** / **Ángel Serrano**, assistent / **Andreu Moros** / **João Moreira*** · **TROMBONS** **Eusebio Sáez**, solista / **Pablo Rodríguez*** / **Gaspar Montesinos**, assistent / **Raúl García**, trombó baix · **TUBA** **Daniel Martínez**, **Dawid Seidenberg***, tuba tenor · **TIMBALES** **Javier Azanza***, solista invitat · **PERCUSSIÓ** **Marc Pino**, solista / **Juan Francisco Ruiz** / **Ignasi Vila** / **Miquel Àngel Martínez*** / **Diego Sáenz*** · **ARPA** **Magdalena Barrera**, solista / **Esther Pinyol*** · **PIANO** **Lluïsa Espigolé***

ENCARREGAT D'ORQUESTRA **Walter Ebenberger**
RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL **Begoña Pérez**
RESPONSABLE TÈCNIC **Ignasi Valero**
PERSONAL D'ESCENA **Luís Hernández***

*Col·laborador/a

COMENTARI

per **Asier Puga**

La compositora sueca Lisa Streich és una de les creadores més interessants del panorama europeu, i ha rebut encàrrecs d'institucions tan prestigioses com la Filharmònica de Berlín, l'Ensemble Intercontemporain o el Festival de Lucerna, que li va encarregar l'obra *Segel*.

Streich té un llibre on apunta els acords més estranys que troba. Gairebé tots estan trets de l'anàlisi d'enregistraments de «cors *amateurs* que canten no del tot afinats. Aquí vaig poder experimentar acords desconeguts que no havia sentit mai», explica la compositora. Després, mitjançant un procés i ajudada de programes informàtics, transfereix aquests “nous” acords a una notació convencional i els organitza com li sembla a la partitura.

Segel, que en suec significa “navegar”, s'estructura i desenvolupa en certa manera a través del contrast entre parts de sonoritats exuberants o perculdides (la percussió té una gran importància dins l'obra) amb altres en què la fragilitat ho domina tot, tant que fins i tot intenta evitar la instrumentació convencional per tal d'«amplificar aquesta fragilitat sonora», explica la compositora. *Segel* és una obra ideal per aproximar-se al món sonor i harmònic de Lisa Streich, sempre a la recerca d'allò que pot «satisfer la meva curiositat i espero que també la de l'oient».

Són diverses les obres de Txaikovski en què la influència de Mozart i el segle XVIII es fa evident, però potser poques com les *Variacions sobre un tema rococó* de 1876, una de les primeres obres

en què el compositor rus fa palès el seu interès pel segle XVIII.

Resulta difícil aproximar-se al contrast que degué ser per a Txaikovski llançar-se d'una obra tan passional i exuberant com el poema simfònic *Francesca da Rimini* a la delicada orfebreria neoclàssica de les seves variacions per a violoncel i orquestra.

Es creu que l'obra es va originar a partir d'un comentari del violoncellista Karl Davidov en què es queixava de la manca de repertori solista per al seu instrument. Txaikovski, desitjós d'explorar l'estètica clàssica, va començar a escriure la peça amb l'esperança que Davidov l'estrenés. Però la va estrenar Wilhelm Fitzenhagen, qui també va arribar a col·laborar en l'escriptura d'alguns passatges de la part solista. El 1878, durant l'edició de la versió per a violoncel i piano, Fitzenhagen va alterar considerablement l'original de Txaikovski, aquesta vegada sense l'autorització del compositor, cosa que va provocar el descontentament de Txaikovski i el desconcert del seu editor.

La versió de Fitzenhagen per a violoncel i piano es va publicar finalment a l'octubre o novembre de 1878. Aquesta adaptació va modificar la seqüència i l'estructura de les variacions, a més d'eliminar la vuitena variació. La partitura orquestral, en la versió de Fitzenhagen (la que s'interpretarà en aquest concert), va ser publicada el 1889, i no va ser fins a mitjans del segle XX que es va recuperar la partitura original de Txaikovski.

A mitjans del segle XIX sorgeix un conflicte esteticofilosòfic conegut com la "Guerra dels romàntics", en què s'enfrontaven les idees progressistes de Liszt i Wagner amb les més tradicionals o conservadores de Brahms i el seu cercle. Wagner i Liszt, pertanyents a l'anomenada Nova Escola Alemanya, aspiraven a crear una música nova que no seguís l'estructura tradicional de la simfonia, cercant nous camins expressius, com explica el musicòleg Hugh Macdonald. En aquesta cerca sorgeix el que coneixem com a música programàtica: composicions inspirades en obres literàries, pictòriques o filosòfiques. En el camp de l'escriptura simfònica, Liszt va prendre la iniciativa desenvolupant el concepte de poema simfònic.

En el transcurs de 10 anys, entre 1848 i 1858, Liszt va compondre 13 poemes simfònics que van fonamentar aquest gènere. Si bé en Berlioz o a la Simfonia Pastoral n. 6 de Beethoven ja n'hi trobem alguns exemples, va ser Liszt qui va establir les bases del poema simfònic. 28 anys després, Richard Strauss prendrà el relleu de Liszt com el gran compositor de poemes simfònics. Compostos entre 1886 i 1915, els nou poemes simfònics (deu si hi incloem també *Una simfonia alpina* de 1915) són alguns dels més importants i virtuoses de la literatura orquestral.

El 1898, després d'uns anys fructífers en què crea alguns dels seus poemes simfònics més famosos (*Till Eulenspiegel*, *Also sprach Zarathustra* o *Don Quixote*), Richard Strauss compon el seu vuitè poema simfònic: *Una vida d'heroi*. Dividida en 6 parts ("L'heroi", "Els enemics de l'heroi", "La companya de l'heroi", "El camp de batalla de l'heroi", "L'obra de pau de l'heroi" i "La retirada de l'heroi del món i consumació"), l'obra descriu el concepte conegut com a "viatge de l'heroi", que prové de la mitologia grega i romana i en què, com descriu el mitòleg Joseph Campbell, es descriuen els reptes tant físics com espirituals als quals s'enfronta un personatge en concret. Però aquest viatge de l'heroi de Strauss tenia més a veure amb Wagner –en allò musical, els temes a mode de *leitmotifs* wagnerians travessen tota l'obra– i amb Nietzsche –pel que fa a la concepció dramàtica de l'heroi–, escriptor al qual Strauss havia començat a llegir intensament uns anys abans durant la composició de la seva òpera *Guntram* (1893), i que homenatjaria anys després dedicant-li un poema simfònic. Darrere *Guntram* s'hi amaga un tema

que impregna les obres posteriors de Strauss, *Una vida d'heroi* inclosa, i que no és altre que la lluita de l'individu contra la collectivitat.

La recepció de l'obra en la seva estrena a Frankfurt va generar reaccions diverses. Mentre uns van lloar la seva innovació i complexitat tècnica –Debussy va dir que era «un llibre d'imatges, fins i tot de cinematografia»– d'altres, entre els quals hi havia Hugo von Hofmannsthal (un dels seus col·laboradors futurs), van criticar la naturalesa egocèntrica de l'obra, sospitant que l'heroi pogués representar el mateix Strauss. En qualsevol cas, Strauss va revolucionar el gènere dotant-lo d'una profunditat i complexitat més gran, per això no és estrany que un jove Schönberg afirmés que en la seva època «l'únic revolucionari va ser Strauss».

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

